

ПОРУКА СА ТАРЕ

ПРЕПОРУКЕ »ЛЕТЊЕ ШКОЛЕ УРБАНИЗМА« УДРУЖЕЊА УРБАНИСТА СРБИЈЕ 2007. ГОДИНЕ

Српски урбанисти и просторни планери окупљени на трећој »Летњој школи урбанизма« 2007. године, одржаној у Националном парку Тара од 18. до 20. јуна 2007. године, размотрили су место и значај инвестирања, инвестиција и инвеститора у изради »Стратегије просторног и урбаног развоја Србије«.

На основу изложених научних и стручних радова и размене мишљења урбанисти и просторни планери својом »Поруком са Таре«

Констатују

Просторно планирање је својеврсни методолошки аранжман у рукама Државе на националном, регионалном и локалном нивоу за управљање социјалним, економским и еколошким процесима, а нарочито процесима уређења простора и насеља, кога се савремена држава не сме одрицати.

У простору Србије присутне су и очигледне посебно велике тешкоће у неравномерном економском развоју и неуравнотеженом систему градова — који остављају изузетно тешке и неповољне последице по социјално–економски развој, нарочито малих насеља, насеља средње величине и средњих градова.

То, са једне стране, доводи до нежељене појаве да становништво и даље напушта та насеља (кроз процес демографског пражњења који траје), што са друге стране, обесхрабрује инвеститоре да улажу у та насеља.

Указују

Проблеми просторног и урбаног развоја у протеклом, дугом, периоду настали су, поред осталог, и као последица претежне концентрације инвестиција у једном центру (Београду), тако да се њихови ефекти нису, у довољној мери остваривали на просторима широм Републике, а посебно у недовољно развијеним подручјима, где су били потребни.

Услов полицентричног развоја Србије — што је једини рационално прихватљив модел просторног и урбаног развоја — је формирање двостепене регионализације, стварањем макрорегиона (покрајина, област) и региона, са јаким локалним самоуправама.

Макрорегиони и региони треба да постану носиоци развоја и уређења простора и зато треба да добију одређени степен развојне, административне и фискалне аутономије и омогуће локалним самоуправама остваривање неопходних развојних иницијатива, не нарушавајући јединственост и целовитост Републике Србије.

Неопходно је да се просторно–планерским, економским, а нарочито фискалним политикама и инструментима, онемогући даља концентрација економских ресурса (и ренти), пре свега у Београду (у коме је фактор прилива инвестиција 50% свих инвестиција у Србији) и створе претпоставке да се уваћана вредност земљишта – економска рента, сконцентрисана на метрополитенском подручју Београда прерасподели и усмери у правцу осталих, посебно неразвијених, брдско–планинских, приграничних и пограничних подручја Србије.

Јасно се уочава упозорење да некретнине намењене производњи морају остати у таквој, производној намени, док се не докаже (студијама изводљивости) да су такве намене непрофитабилне. Међутим, и у случајевима евентуалне непрофитабилности, те намене се морају заштитити као средства рада генерација, уложеног у те некретнине, што значи да би инвеститори пре него што измене намену такве некретнине, морали локалној самоуправи компензовати њену вредност.

Осим »Greenfield« инвестиција посебно треба да буду, бенефицирано, понуђене инвестиције типа »Brownfield« иницијатива које најбрже могу омогућити обнову и ревитализацију дезактивираних развојних потенцијала.

Упозоравају

Србија се, након периода вишегодишње стагнације изазване економским санкцијама и неадекватно спроведеним транзиционим процесима, несумњиво налази у стању просторне, техничке, технолошке и демографске стагнације због чега се концепт даљег економског, социјалног, просторног и урбаног развоја више не може заснивати на нео-либералним теоријама.

Израда и доношење »Стратегије просторног развоја Србије«, у актуелним околностима, мора бити усмерена на обнову и ревитализацију свеукупних развојних потенцијала Србије.

»Стратегија просторног развоја Србије« треба да се изради и донесе истовремено и упоредо са: прво — анализом досадашњег остваривања и актуелизацијом циљева развоја утврђених Просторним планом Србије (из 1996. године), друго — уз утврђивање регионалне организације простора Србије и доношење развојних регионалних просторних планова за регионална подручја Срема, Баната и Бачке, Тимочке крајине, Нишког региона, Јужног поморавља, за Браничевски, Шумадијски, Рашки, Горњо-дрински и Златиборски регион и Метрополитенско подручје града Београда, и треће — уз истовремено усклађивањем републичког законодавства о простору и насељима, у оквиру усклађивања републичких закона са Уставом Републике Србије из 2006. године.

Инвестиције, инвеститори и инвестирање су у том процесу од пресудног и примарног значаја и морају бити размотрени на посебно пажљиво проучен начин, да би се уклониле последице напуштеног социјалистичког система, недостаци проузроковани транзиционом приватизацијом и очекиване последице пост-социјалистичког капитализма.

Неопходно је зауставити деградацију просторно-планерске и урбанистичке делатности и струке, и вратити им статус делатности од посебног дрштвеног интереса, да би се и у Србији — као и у другим европским земљама, могле створити претпоставке за допринос ове делатности професионалном истраживању најповољнијих просторних и урбаних основа развоја Републике, и оспособљавање просторних планера и урбаниста за интегрално просторно и урбанистичко планирање, на свеобухватним основама.

Поручују

Држава не сме дозволити да привредни, друштвени и демографски потенцијали, а посебно потенцијали простора и градова Републике Србије, и пре свега њени природни ресурси, не буду на одговарајући начин валоризовани и стављени у оквире оживљавања одрживог развоја Србије и добробити садашњих и будућих генерација нашег народа.

Тара, 20. јуна 2007. године